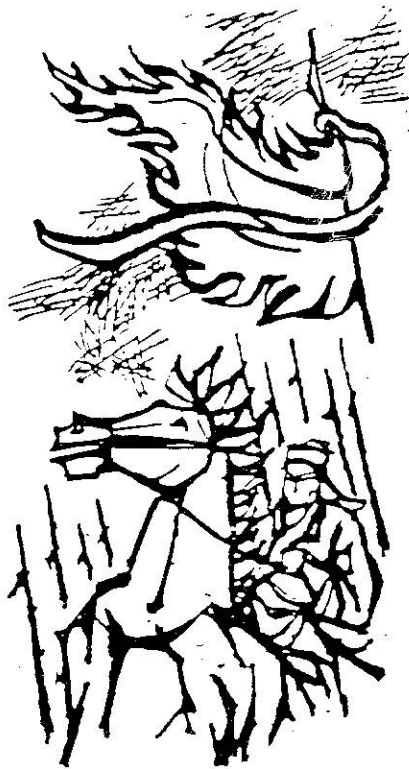

KỶ NIỆM 200 NĂM
CHIẾN THẮNG ĐỒNG ĐA
VỚI
ANH HÙNG
NGUYỄN HUỆ

CHÁNH PHƯƠNG

LBPT: Dưới đây là phần cuối của một bài viết có tựa đề “Nguyễn Huệ - Một Thiên Tài Quân Sự” đã được nhà văn Chánh Phương, một thân hữu của AH Trần Long ở San Diego cho phép đăng lại.

LTAHCC 23

Năm Mậu Thân (1788), vị vua cuối cùng của nhà Lê, Lê Chiêu Thống chạy sang Trung Hoa, cầu cứu với nhà Mãn Thanh, xin cứu viện để lấy lại đất nước từ tay nhà Tây Sơn.

Hoàng đế Mãn Thanh Càn Long sai Tổng Đốc Lương Quảng (Quảng Đông, Quảng Tây) thống lĩnh 200,000 quân thuộc bốn tỉnh Quảng Đông, Quảng Tây, Vân Nam, Quý Châu, mượn tiếng đưa Lê Chiêu Thống về nước, nhưng thực sự là tìm cách thôn tính Việt Nam.

Tôn Sĩ Nghị chia quân làm ba đạo kéo vào nước ta.

Đạo thứ nhất do chính Tôn Sĩ Nghị và Đề Đốc Hứa Thế Hanh lãnh đạo tấn công vào Lạng Sơn.

Đạo thứ hai do Tri Phủ Điều Châu Sầm Nghi Đống chỉ huy đổ xuống Cao Bằng.

Đạo thứ ba do Đề Tổng Ô Đại Kinh, từ Vân Nam, Quý Châu tràn xuống Tuyên Quang.

Tướng Tây Sơn trấn thủ Thăng Long là Đại Tư Mã Ngô Văn Sở nhận được tin nguy cấp ở biên giới, vội nhóm họp văn võ đồng sự, kể cả quan liêu cũ của nhà Lê, bàn kế chống giặc.

Tin tức về tới Thăng Long cho biết tướng Phan Khải Đức, Trấn thủ Lạng Sơn đã ra hàng giặc, phó tướng là Nguyễn Văn Diêm đã kéo quân lui về Kinh Bắc (Bắc Ninh) phối hợp với quân của Tổng trấn Kinh Bắc Hòa Nghĩa Hầu Nguyễn Văn Hòa, lập chiến tuyến chống giặc ở phía Bắc sông Nhị Hà.

Theo kế của Ngô Thời Nhiệm, Ngô Văn Sở ra lệnh rút hết quân đội Tây Sơn khỏi Thăng Long và các tỉnh miền Bắc. Thủy quân rút trước về giữ Biên Sơn, bộ binh rút lui về giữ chón đèo Tam Điệp. Đèo Tam Điệp nằm giữa hai tỉnh Thanh Hóa và Ninh Bình là cổ hòng của miền Bắc. Đèo Tam Điệp còn có tên là đèo Ba Dội.

Trước khi quân Tây Sơn rút lui khỏi Thăng Long, Nội Hầu Phan Văn Lâu tình nguyện đem một ngàn quân, ngăn giặc ở phía Bắc sông Nhị Hà. Cánh quân này đã bị cánh quân Thanh của Hứa Thế Hanh đánh tơi tả ở núi Tam Tảng và làng Thị Cầu. Nội Hầu Lân rút về và triệt thoái theo đại quân.

Ngày 21 tháng 11 năm Mậu Thân (1783), quân Thanh kéo vào thành Thăng Long đang bỏ ngõ.

Tôn Sĩ Nghị nhân danh Hoàng Đế Càn Long, sắc phong cho Lê Chiêu Thống làm An Nam Quốc Vương.

Quyền hành trong nước đều nằm trong tay Tôn Sĩ Nghị. Hàng ngày, Lê Chiêu Thống và tùy tùng phải tới trước dinh của Tôn Sĩ Nghị ở Tây Long Cung để nhận chỉ thị, không ra thể thống một vị quốc vương.

Tôn Sĩ Nghị chiếm được Bắc Hà một cách dễ dàng, sinh ra kiêu căng, thả quân đi cướp bóc khắp nơi. Bọn quân Thanh được thể, tha hồ mà giết người, cướp của, hãm hiếp đàn bà con gái. Bọn Hoa Kiều bấy lâu làm ăn buôn bán ở Bắc Hà, ỷ vào thế lực của quân Thanh, cũng tha hồ tung hoành, ức hiếp dân bản xứ.

Về phần Chiêu Thống, thay vì phải lo tìm cách lấy lại quyền hành, lại nghe theo lời sàm tấu, chỉ lo tìm cách trả thù, giết hại những người thuộc hoàng phái nhà Lê và quan lại cũ của nhà Lê đã đầu hàng quân Tây Sơn trước đây. Khiến cho lòng người còn trông đợi ở nhà Lê ly tán, phân vân.

Để bảo đảm cho cuộc xâm lược, Tôn Sĩ Nghị cho lập một phòng tuyến, bố trí quân đội đóng đồn suốt dọc Hà Hồi, Ngọc Hồi, Văn Điển, Khương Thượng.

Đạo tiền quân của Lê Chiêu Thống, do tướng Hoàng Phùng Nghĩa chỉ huy thì đóng ở bên đò Gián Khẩu (nằm giữa hai tỉnh Ninh Bình và Hà Nam. Coi như chịu mặt tiền của giới tuyến.)

Từ đèo Tam Điệp, ngày 24 tháng 11, Đại Tư Mã Ngô Văn Sở cho quân hỏa tốc báo tin về Phú Xuân.

Bắc Bình Vương Nguyễn Huệ, đang trấn đóng tại Phú Xuân, vội vàng họp tất cả các tướng sĩ dưới quyền bàn mưu diệt giặc. Các tướng sĩ đề nghị Bắc Bình Vương lên ngôi Hoàng Đế để có chính danh trước khi khởi quân.

Ngày 25 tháng 11 năm Mậu Thân, tại đàn tế giao ở núi Bàn Sơn phía nam núi Ngự Bình, Bắc Bình Vương, tự đội mũ miện, khoát áo hoàng bào, lên ngôi Hoàng Đế, lấy niên hiệu là Quang Trung Nguyên Niên, thay cho niên hiệu Chiêu Thống năm thứ hai của vua Lê và Thái Đức năm thứ 11 của Thái Đức Vương Nguyễn Nhạc.

Sau đó, Quang Trung Nguyễn Huệ kéo quân Bắc tiến. Thủy, bộ đại binh đi suốt đêm ngày, đến ngày 29 tháng 11, tới Nghệ An.

Tại đây, vua Quang Trung cho lấy thêm lính mới, cứ ba xuất đình thì lấy một người, kể cả mới và cũ, quân Tây Sơn lên đến 100,000 người và 100 con voi.

Vua Quang Trung chia quân làm 5 đạo. Tiền, Hậu, Tả, Hữu là thân binh thuộc các tỉnh Thuận, Quảng. Còn tân binh Nghệ An được xếp vào Trung quân.

Quân Tây Sơn tiếp tục tiến ra Bắc. Vua Quang Trung có sáng kiến di chuyển rất thần tốc. Cứ ba người được chia thành một nhóm. Trong mỗi nhóm, hai người sẽ vờn khiêng một người đi. Di quân như vậy, không phải nghỉ dọc đường. Lương thực chính trong quân là bánh trụng gạo, không cần phải mất thì giờ nấu nướng lâu lắc.

Ngày 20 tháng 12, đại quân kéo đến đèo Tam Điệp. Tư Mã Ngô Văn Sở, Nội Hầu Phan Văn Lân đem quân ra đón và quỳ xuống xin chịu tội là đã rút quân trước sự tấn công của giặc.

Vua Quang Trung an ủi các tướng, khen rằng kế sách rút quân thật là khôn ngoan vì vừa giữ được cửa ngõ hiểm yếu, vừa bảo toàn được lực lượng.

Vua Quang Trung nói với các tướng: “Chúng nó sang phen này là mua cái chết đó thôi. Ta ra chuyển này thân coi việc quân đánh giữ, là định mẹo rồi, đuổi quân Tàu về chẳng qua mười ngày là xong việc...”

Vua Quang Trung truyền cho tướng sĩ ăn Tết Nguyên Đán trước, để đến hôm trừ tịch sẽ cất quân đi, định ngày mồng bảy tháng Giêng thì vào thành Thăng Long mở tiệc ăn mừng.

(Xem tiếp trang 37)

KỶ NIỆM 200 NĂM....

Sau đó, Vua Quang Trung họp tướng sĩ để ấn định kế hoạch phản công. Kế hoạch được phân phối như sau:

— Đại Tư Mã Ngô Văn Sở và Nội Hầu Phan Văn Lân lãnh tiền quân đi tiên phong.

— Hồ Hổ Hầu lãnh hậu quân tiếp ứng cho tiền quân.

— Đại Đô Đốc Lộc và Đô Đốc Tuyết đem hũu quân cùng thủy quân vượt đường bể vào sông Lục Đầu. Tại đây, quân sẽ chia ra làm hai. Đô Đốc Tuyết sẽ đóng quân kiểm soát mạn Hải Dương, còn Đại Đô Đốc Lộc thì kéo về vùng Lạng Giang, Phượng Nhỡn, Yên Thế để chặn đường quân Tàu chạy về.

— Đại Đô Đốc Bảo và Đô Đốc Mưu đem tả quân cùng tượng quân đi đường núi, vượt thượng đạo, đổ xuống mặt trận phía Tây. Đô Đốc Mưu sẽ xuyên qua huyện Chương Đức, kéo thẳng đến làng Nhân Mục, huyện Thanh Trì, đánh đạo quân Điền Châu của quân Thanh.

Còn Đại Đô Đốc Bảo sẽ thống suất voi trận theo đường huyện Sơn Lãng đổ ra Đại Áng tiếp ứng cho mặt tả.

— Chính vua Quang Trung sẽ chỉ huy trung quân, vượt Sơn Nam, tấn công vào các phòng tuyến chính mà Tôn Sĩ Nghị đã thiết lập.

Cả năm quân đều thu xếp, cụ bị sẵn sàng. Sáng ngày 30 tết, vua Quang Trung ra lệnh tiến quân.

Tiền quân Tây Sơn vượt qua sông Giản Thủy, đụng độ với cánh quân trung thành với vua Lê do Hoàng Phùng Nghĩa chỉ huy ở bên đò Giản Khẩu. Hoàng Phùng Nghĩa bại trận, phải bỏ chạy về sông Nguyệt Quyết (huyện Từ Liêm, tỉnh Hà Nam). Vua Quang Trung xua quân ráo riết, bắt sống được tất cả đạo quân tiền thám của Tôn Sĩ Nghị tại Phú Xuyên (tỉnh Hà Đông).

Quân Thanh đóng ở hai đồn liên tiếp ở làng Hà Hồi và Ngọc Hồi, vì quân tiền thám bị bắt hết, không hề được tin quân Tây Sơn đã kéo ra đến nơi.

Nửa đêm mồng ba tháng Giêng năm Kỷ Dậu (1789), quân Tây Sơn vây kín đồn Hà Hồi. Vua Quang Trung cho bắt loa gọi và quân Tây Sơn dạ rầm lên, nghe như hàng trăm ngàn người. Lúc ấy, quân Thanh mới biết đồn bị vây, vô cùng sợ hãi, mở cửa xin hàng. Quân Tây Sơn chiếm hết toàn bộ kho lương thực và khí giới.

Sáng tờ mờ ngày mồng 5, quân Tây Sơn tiến đến đồn Ngọc Hồi. Ở đây, quân Thanh đã có chuẩn bị trước, tung kỵ binh ra đánh. Vua Quang Trung đích thân ngồi trên mình voi, xua tượng quân nghênh chiến. Ngựa của quân Thanh bị đoàn voi của Tây Sơn tấn công, hoảng sợ, bỏ chạy tán loạn. Quân Thanh lui vào đồn, cố thủ ở các phòng tuyến, bắn ra như mưa. Vua Quang Trung cho quân lấy 60 tấm ván, ghép ba tấm lại làm một, lấy rơm, cỏ đắp nước quần ở ngoài, rồi chọn quân kiêu dũng, cứ 10 người khiêng một tấm như tấm mộc che, mỗi người đều đeo đoản đao, theo sau mỗi nhóm này là hai chục khinh binh. Nhân trời tối mịt, vua Quang Trung ra lệnh bắt đầu tấn công. Đám quân có ván quần rơm ướt lăn xả vào chân đồn. Dạn bắn của quân Thanh không làm họ suy yếu. Khi tới sát chân đồn, họ đề tấm ván lên chống sắt, rồi rút đoản đao xông vào phá vỡ phòng tuyến. Quân Tây Sơn tràn theo như thác lũ. Đồn Ngọc Hồi lọt vào tay quân Tây Sơn lúc gần sáng.

Quân Tây Sơn thừa thắng kéo lên tấn công hai đồn Văn Điển và Yên Quyết, gặp sự chống trả mãnh liệt của cánh quân do Đề Đốc nhà Thanh Hứa Thế Hanh chỉ huy.

Hai bên giao chiến trong tiếng trống thúc quân vang trời. Quân Thanh đại bại. Các tướng lãnh nhà Thanh như Đề Đốc Hứa Thế Hanh, Tiên Phong Trương Sĩ Long, Tả Dực thượng Duy Thăng đều bỏ mạng tại trận tiền. Quân Thanh xô nhau chạy về Thăng Long. Quân Tây Sơn truy nã ráo riết.

(Xem tiếp trang sau)